

О.С. Ходосовцев, П.В. Загороднюк, О.В. Богдан
**ЛІХЕНОЛОГІЧНИЙ ГЕРБАРІЙ ХЕРСОНСЬКОГО
 ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

Ліхенологічний гербарій Херсонського державного університету був заснований в 1990 році, хоча окремі зразки лишайників, у вигляді рідкісного матеріалу, завжди використовувалися в курсі "Систематики рослин". Одним із перших у колекції був представлений лишайник *Rhizocarpon orbicularis* (Neck.) Moberg, що був зібраний в м. Херсоні. Ліхенологічна колекція інтенсивно поповнювалася й зараз нараховує більше 7000 інсерованих зразків.

Лишайники зберігаються в паперових пакетах, які в свою чергу розміщені в архівних папках по 25-30 зразків. Кожний зразок має етикетку, яка дублюється в комп'ютерній базі даних. На кожній папці містяться надруковані назви родів та видів за системою прийнятою в другому частині лишайників, ліхенофіліах та близьких до лишайників грибів (Kondratyuk & al., 1998).

У колекції представлені зразки 779 видів лишайників та ліхенофіліальних грибів (близько 60 % від всієї ліхенофлори України) із 183 родів. Провідними за кількістю видів є роди *Caloplaca* (97 видів), *Lecanora* (48 видів), *Verrucaria* (33 види) (табл. 1). У гербарії зберігаються нові для ліхенофлори України роди *Bagliettoa*, *Botryolepraria*, *Dirina*, *Epigloea*, *Heteroplacidium*, *Lecanographa*, *Lecocarpia*, *Lichenothelia*, *Lithothelium*, *Pyrenocollema* та *Rhizoplaca* та близько 200 нових для України видів лишайників, що були знайдені під час останніх експедицій до Криму та Причорноморських степів. Особливо зберігаються типові зразки лишайників, що були описані з різних регіонів України та Європи, серед них *Caloplaca albopustulata* Khodosovtsev & S. Kondr., *C. karagadensis* Khodosovtsev & S. Kondr., *C. ptererae* Khodosovtsev & S. Kondr., *C. schythica* Khodosovtsev & Sochting, *C. wasseri* Khodosovtsev & S. Kondr., *Candelariella boykii* Khodosovtsev & S. Kondr., *Cladoniicola stauropora* Diederich, van den Boom & Aptroot.

Xetomatomma umbrinum (Coppins & P. James) P. Jorg. & Tonsb., *Xanthoria*
herainica S. Kondr.

Основою ліхенологічного гербарію складають зразки, що були зібрані О.С. Ходосовцевим з Кримського півострова (близько 5500 зразків) та причорноморських степів України (1200 зразків). На стадії інсерції знаходяться близько 1300 зразків, що були зібрані О. Богдан у соснових лісах Кримського півострова. У гербарії також представлені зразки зібрані іншими авторами з різних регіонів України: Закарпатська обл. (збори О. Редченко, 200 зразків), Керченській п-в (збори О. Редченко, 100 зразків), узбережжя Сивашу (збори Р. Мішустіна, 20 зразків), а також колекції рідкісних видів та родів з Сумської, Київської та Чернігівської областей (15 зразків) (*Macentina*, *Puroseponusce*, *Sarcossagium*, *Saccomorpha*), переданих С.Д. Зеленко. У гербарії також зберігаються колекції, що були зібрані з різних країн Європи та Азії: Узбекистану (збори Р. Мішустіна, 30 зразків), Росії (Тува, зб. Р. Мішустіна, 30 зразків; Кавказ, зб. Р. Мішустіна, 30 зразків, Астраханська обл., зб. О. Редченка, 20 зразків, поодинокі зразки М. Бойко з Хібіни, Д. Гімельбранта з узбережжя Кольського п-ва та О. Литвиненко з Тянь-Шаню), Великобританії (поодинокі зразки зібрані О. Ходосовцевим на узбережжі Атлантичного океану в Західному Уельсі), Австрії (колекція з 15 епіфітних зразків, зібраних С.Я. Кондратюком та О.С. Ходосовцевим у м. Зальцбург), Індії (колекція Л. Русіної з 10 зразків), Бельгії, Голландії та Франції (10 зразків, що були передані П. Ван ден Бумом з власної колекції, включаючи типові зразки). Серед колекторів, які, працюючи з іншими групами організмів або в інших галузях науки, приділяють увагу колекціонуванню лишайників, треба вказати І. Мойсієнко, І. Пишпенка, С. Бондаря, Н. Загороднюк, В. Павлова та ін.

Колекція лишайників Херсонського державного університету постійно поповнюється за рахунок екседиції або обміну дублікатами, та утримується на ентузіазмі трьох чоловік. Ліхенологічний гербарій є одним з провідних в Україні, з яким вже працюють спеціалісти з інших установ України, близького та далекого зарубіжжя.

Таблиця

Кількісна характеристика ліхенологічного гербарію
Херсонського державного університету (KHER)

№	Роди	Види	№	Роди	Види
1	<i>Abseonditella</i> Veřda	1	7	<i>Amandinea</i> M. Choisy	1
2	<i>Acarospora</i> A. Massal.	17	8	<i>Anaptychia</i> Körb.	5
			9	<i>Anema</i> Nyl.	2
3	<i>Acrocordia</i> A. Massal.	2	10	<i>Artonia</i> Ach.	12
			11	<i>Arthrorhaphis</i> Th. Fr.	1
4	<i>Agonimia</i> Zahlbr.	5	12	<i>Arthopyrenia</i> A. Massal.	1
5	<i>Agrestia</i> J.W. Thomson	1		13	<i>Aspicilia</i> A. Massal.
6	<i>Alectoria</i> Ach.	1	14	<i>Athelia</i> Pers. [LF]	1

№	Роды	Виды	№	Роды	Виды
15	<i>Bacidia</i> De. Not.	8		Eschw.	
16	<i>Bacidina</i> Vežda	2	47	<i>Dimelaena</i> Norman	1
17	<i>Bagliettoa</i> A. Massal.	5	48	<i>Dimerella</i> Trevis.	1
18	<i>Baeomyces</i> Pers.	1	49	<i>Diploicia</i> A. Massal.	1
19	<i>Bellemerca</i> Hafellner & Cl. Roux	1	50	<i>Diploschistes</i> Norman	8
20	<i>Belonia</i> Körb.	2	51	<i>Dirina</i> Fr.	2
21	<i>Biatora</i> Fr.	3	52	<i>Endocarpon</i> Hedw.	3
22	<i>Biatoropsis</i> Räs. [LF]	1	53	<i>Epigloea</i> Zukal.	2
23	<i>Botryolepraria</i> Canals & al.	1	54	<i>Evernia</i> Ach.	3
24	<i>Bryoria</i> Brodo & D. Hawksw.	2	55	<i>Farnoldia</i> Hertel	2
25	<i>Buellia</i> De Not.	15	56	<i>Fellhanera</i> Vežda	2
26	<i>Calicium</i> A. Massal.	2	57	<i>Flavoparmelia</i> Hale	1
27	<i>Caloplaca</i> Th. Fr.	97	58	<i>Fulgensia</i> A. Massal.	6
28	<i>Candelaria</i> A. Massal.	1	59	<i>Fuscidea</i> V. Wirth & Vežda	4
29	<i>Candeariella</i> Müll. Arg.	17	60	<i>Gonohymenia</i> J. Steiner	2
30	<i>Carbonea</i> (Hertel) Hertel	2	61	<i>Gyalecta</i> Ach.	2
31	<i>Catapyrenium</i> Flot.	5	62	<i>Haematomma</i> A. Massal.	1
32	<i>Catillaria</i> A. Massal.	5	63	<i>Heteroplacidium</i> O. Breuss	1
33	<i>Catinnaria</i> Vain.	1	64	<i>Herteliana</i> P. James	1
34	<i>Cetraria</i> Ach.	6	65	<i>Hymenelia</i> Kremp.	3
35	<i>Cetrelia</i> W.L. Culb. & C.F. Culb.	1	66	<i>Hyperphyscia</i> Müll. Arg.	1
36	<i>Chaenotheca</i> (Th. Fr.) Th. Fr.	2	67	<i>Hypocenomyce</i> M. Choisy	4
37	<i>Chrysothrix</i> Mont.	1	68	<i>Hypogymnia</i> (Nyl.) Nyl.	3
38	<i>Cladonia</i> P. Browne	21	69	<i>Immersaria</i> Rambold & Pietschm.	1
39	<i>Cladoniicola</i> Diederich, van den Boom & Aptroop [LF]	1	70	<i>Lasallia</i> Merat	1
40	<i>Clauzadea</i> Hafellner & Brellem.	3	71	<i>Lecanactis</i> Körb.	2
41	<i>Cliostomum</i> Fr.	2	72	<i>Lecania</i> A. Massal.	12
42	<i>Collema</i> F.H. Wigg	18	73	<i>Lecanographa</i> Torrente & Egea	1
43	<i>Cyphelium</i> De. Not.	1	74	<i>Lecanora</i> Ach.	48
44	<i>Dactylina</i> Nyl.	1	75	<i>Lecidea</i> Ach.	5
45	<i>Dactylospora</i> Körb. [J.F.]	1	76	<i>Lecidella</i> Körb.	8
46	<i>Dermatocarpon</i>	3	77	<i>Lempholemma</i> Körb.	1
			78	<i>Lepraria</i> Ach.	5

№	Род	Виды	№	Род	Виды
79	<i>Leprocaulon</i> Nyl.	1		Nyl.	
80	<i>Leproloma</i> Nyl. ex Cromb.	2	110	<i>Peccania</i> A. Massal. ex Arnold.	1
81	<i>Leptogium</i> (Ach.) Gray	12	111	<i>Peltigera</i> Willd.	3
82	<i>Lethariella</i> (Motyka) Krog	1	112	<i>Peltula</i> Nyl.	1
83	<i>Leucocarpia</i> Vežda	1	113	<i>Pertusaria</i> DC.	14
84	<i>Lichenothelia</i> D. Hawksw.	1	114	<i>Petractis</i> Fr.	1
85	<i>Lichina</i> C. Agardh	1	115	<i>Phacophyscia</i> Moberg	5
86	<i>Lichinella</i> Nyl.	1	116	<i>Phlyctis</i> (Wallr.) Flot.	2
87	<i>Lichenocodium</i> Petr. & Syd. [LF]	1	117	<i>Phoma</i> Sacc. [LF]	1
88	<i>Lithothelium</i> Müll. Arg.	1	118	<i>Physcia</i> (Schreb.) Michx.	11
89	<i>Lobaria</i> (Schreb) Hoffm.	1	119	<i>Physconia</i> Poelt	6
90	<i>Lobothallia</i> (Clauz. & Cl. Roux.) Hafellner	2	120	<i>Placidiopsis</i> Beltr.	1
91	<i>Loxospora</i> A. Massal.	1	121	<i>Placocarpus</i> Trev.	1
92	<i>Macentina</i> Vežda	2	122	<i>Placopyrenium</i> O. Breuss	3
93	<i>Megaspora</i> (Clauz. & Cl. Roux.) Hafellner & V. Wirth	1	123	<i>Placynthium</i> (Ach.) Gray	4
94	<i>Melanelia</i> Essl.	6	124	<i>Platismatia</i> W.L. Culb. & C.F. Culb.	1
95	<i>Melaspilea</i> Nyl.	1	125	<i>Pleurosticta</i> Petr.	2
96	<i>Micarea</i> Fr.	7	126	<i>Polyblastia</i> A. Massal.	2
97	<i>Muellerella</i> Hepp. [LF]	3	127	<i>Polycoccum</i> Saut. ex Körb. [LF]	1
98	<i>Mycobilimbia</i> Rehm	3	128	<i>Polysporina</i> Vežda	1
99	<i>Mycoblastus</i> Norman	1	129	<i>Porina</i> Müll. Arg.	2
100	<i>Neofuscelia</i> Essl.	4	130	<i>Porpidia</i> Körb.	3
101	<i>Nephroma</i> Ach.	1	131	<i>Protoblastenia</i> (Zahlbr.) J. Steiner	4
102	<i>Ochrolechia</i> A. Massal.	2	132	<i>Protoparmelia</i> M. Choisy	5
103	<i>Omphalina</i> Quel.	1	133	<i>Pseudevernia</i> Zopf	1
104	<i>Opegrapha</i> Ach.	8	134	<i>Pseudosagedia</i> (Müll. Arg.) M. Choisy	3
105	<i>Ophioparma</i> Norman	1	135	<i>Psora</i> Hoffm.	2
106	<i>Parmelia</i> Ach.	2	136	<i>Psorotichia</i> A. Massal.	4
107	<i>Parmeliella</i> Müll. Arg.	1	137	<i>Protothelenella</i> Räs.	1
108	<i>Parmelina</i> Hale	3	138	<i>Pyrenula</i> Ach.	1
109	<i>Parmeliopsis</i> (Nyl.)	2	139	<i>Pyrenocollema</i> Reinke	2
			140	<i>Pyrenopsis</i> (Nyl.) Nyl.	1
			141	<i>Ramalina</i> Ach.	9

№	Род	Види	№	Род	Види
164	<i>Rhizocarpon</i> Ramond ex DC.	9	164	<i>Tephromela</i> M. Choisy	1
165	<i>Rhizoplaca</i> Zopf	2	165	<i>Teloschistes</i> Norman	2
166	<i>Rimularia</i> Nyl.	1	166	<i>Thamnobola</i> Ach. ex Schaer.	1
167	<i>Rinodina</i> (Ach.) Gray	13	167	<i>Thelidium</i> A. Massal.	5
168	<i>Rinodinella</i> H. Mayrh. & Poelt	1	168	<i>Thelocarpon</i> Nyl.	2
169	<i>Roccella</i> DC.	1	169	<i>Thyrea</i> A. Massal.	1
170	<i>Saccomorpha</i> Elenk.	4	170	<i>Thelotrema</i> Ach.	1
171	<i>Sarcogyne</i> Flot.	3	171	<i>Toninia</i> A. Massal.	14
172	<i>Sarcossagium</i> A. Massal.	1	172	<i>Tornabea</i> Oesth.	1
173	<i>Schismatomma</i> Flot.	3	173	<i>Trapelia</i> M. Choisy	5
174	<i>Sclerophora</i> Chevall.	1	174	<i>Trapeliopsis</i> Hertel & G. Schneid.	4
175	<i>Scoliciosporum</i> A. Massal.	4	175	<i>Thrombium</i> Wallr.	1
176	<i>Solenopsis</i> A. Massal.	4	176	<i>Tuckermannopsis</i> Gyeln.	1
177	<i>Solorina</i> Ach.	1	177	<i>Usnea</i> Dill. ex Adans.	4
178	<i>Squamarina</i> Poelt	5	178	<i>Umbilicaria</i> Hoffm.	5
179	<i>Spilonema</i> Bornet	1	179	<i>Verrucaria</i> Schrad.	34
180	<i>Sphinctrina</i> Fr. [LF]	1	180	<i>Vulpicida</i> Mattson & M.J. Lai	1
181	<i>Staurothele</i> Norman	5	181	<i>Xanthoparmelia</i> Hale	6
182	<i>Stereocaulon</i> Hoffm.	1	182	<i>Xantheria</i> (Fr.) Th. Fr.	14
183	<i>Strangospora</i> Körber	1	183	<i>Xylographa</i> (Fr.) Fr.	1
	<i>Strigula</i> Fr.	1		Besoro:	779
	<i>Synalissa</i> Fr.	1			

Література

В. Кондратюк С.Я., Khodosovtsev A.Ye. & Zelenko S.D. The second checklist of lichen forming, lichenicolous and allied fungi of Ukraine. – Kiev: Botanicocentre, 1988.

Summary:

The information about history of education, herbarium funds, composition and research problems, collecting of university herbarium is provided.